

Zbigniew Janczewski

"Zawarcie małżeństwa konkordatowego w Polsce", Wojciech Góralski, Warszawa 1998 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 42/1-2, 270-272

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

o normy kodeksowe, co nie znaczy, że do nich się nie odwołują. Autor dokonuje rozważań w oparciu o dwie kategorie: utrzymanie duchownych (*sustentatio* z kan. 1274 § 1) i wynagrodzenie (*remuneratio* z kan. 281 §1). Wyjaśnienie tych koncepcji pomaga w aplikowaniu obowiązujących norm ukazując jednocześnie kierunki rozwoju i ewentualnych modyfikacji. Autor podejmuje kwestie związane z podmiotami podlegającymi instytucji utrzymania duchownych oraz z jej (nie) wyłącznością w obrębie diecezji. Ostatnią część stanowią rozważania praktyczne związane z systemem utrzymania duchownych we Włoszech.

Publikacja serii *Quaderni della Mendola* jest charakterystyczna dla tomu zbierającego różne, niezależne od siebie sprawozdania. Oddać trzeba organizatorom spotkań, że problemy poruszane w referatach nie powtarzają się w kolejnych opracowaniach. Zaletą publikacji jest to, że skierowana jest ona do dobrze określonej grupy osób mających na co dzień praktyczny kontakt ze sprawami dóbr doczesnych w Kościele. Zakreślenie szerszego kręgu adresatów może przyczyniłoby się do zrozumienia wśród wiernych potrzeby, sposobów nabywania i administracji dóbr doczesnych w Kościele. Z drugiej strony pozostaje mieć nadzieję, że publikacja pozwoli rozwinąć w Kościołach partykularnych i w parafiach organizacje współodpowiedzialności za dobra Kościoła. Jest ona także wyzwaniem do coraz większego precyzowania kwestii, które przedstawiono w formie pytań i niedokończonych wypowiedzi.

O. Tomasz Gałkowski, C.P.

**Wojciech Góralski, Zawarcie małżeństwa konkordatowego w Polsce,
Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej Warszawa 1998, ss.183.**

W roku 1998 Polska dołączyła do państw, które kwestię zawierania małżeństwa regulują na drodze konkordatowej. Uznano bowiem za zdarzenie cywilnoprawne akt zawarcia małżeństwa wyznaniowego, odpowiadający określonym warunkom. Spełnione tym zostały potrzeby i oczekiwania dużej grupy naszego społeczeństwa. Wejście w życie umowy konkordatowej spowodowało konieczność dokonania niezbędnych zmian w prawie polskim, zarówno państwowym jak i kanonicznym. Zostały one wprowadzone między innymi w ustawie Sejmu z 24.07.1998 r., a także instrukcji Konferencji Episkopatu Polski z dnia 22.10.1998 r.

Problematyka, związana z zawieraniem małżeństwa konkordatowego w naszym kraju, jest przedmiotem rozważań, zawartych w najnowszej książce ks. prof. dr hab. Wojciecha Góralskiego. Autor, dziekan Wydziału Nauk Prawnych – Prawa i Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie należy do grona wybitnych specjalistów w dziedzinie prawa małżeńskiego. Omawiana pozycja jest adreso-

wa zarówno do kanonistów, jak i cywilistów, ponieważ instytucja małżeństwa konkordatowego stanowi ze swej natury przedmiot zainteresowania jednych i drugich.

Książka składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, obszernych aneksów, wykazu skrótów, bibliografii, a także krótkiego streszczenia w języku włoskim, liczy 183 strony. Zawiera analizę poszczególnych elementów konstrukcji małżeństwa kanonicznego, wywierającego skutki na forum państwowym. Rozdział pierwszy zatytułowany *Zawarcie małżeństwa kanonicznego jako podstawa uzyskania skutków cywilnoprawnych* zwraca uwagę na fakt konieczności zawarcia małżeństwa kanonicznego dla spowodowania powstania instytucji małżeństwa, podlegającego prawu polskiemu. Zdarzenie takie stanowi przesłankę dokonania wpisu do akt stanu cywilnego. Autor omawia dalej formę zawierania małżeństwa, małżeństwo nieważne oraz zawarte przez pełnomocnika. Pisz także o możliwości zawarcia małżeństwa wyłącznie kanonicznego, bez skutków cywilnych, co jest możliwe wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody ordynariusza miejsca.

Kolejny rozdział omawia skutki zawarcia małżeństwa podlegającego prawu polskiemu. Na początku dokonana została klasyfikacja tychże skutków, po czym zostały one kolejno szerzej opisane. Jako pierwszy z nich, autor opracowania rozpatruje prawa i obowiązki małżonków w sferze niemajątkowej. Obejmują one: wspólne pożycie, zachowanie wierności, niesienie sobie wzajemnej pomocy i współdziałanie dla dobra rodziny, a także nazwiska małżonków. Jako drugi skutek pokazane zostały prawa i obowiązki małżonków w sferze majątkowej, czyli obowiązek wspólnego zaspokajania potrzeb rodziny oraz odpowiedzialności solidarnej.

Trzeci rozdział zajmuje się przesłaniami wywarcia przez małżeństwo kanoniczne skutków cywilnoprawnych. Pierwszą z przesłanek jest brak między nupturientami przeskód określonych w prawie polskim. Następna, to złożenie przez nupturientów oświadczeń woli dotyczących uzyskania skutków cywilnoprawnych. Warto zaznaczyć, iż jest to oryginalny element konkordatu polskiego, nie występujący w innych umowach konkordatowych. Kolejną przesłanką jest dokonanie wpisu zawarcia małżeństwa w urzędzie stanu cywilnego.

Zakończenie omawianej pozycji podsumowuje konkluzja, podkreślająca stworzenie przez konkordat, zarówno katolikom, jak i wyznawcom innych kościołów, możliwości zawierania małżeństwa religijnego, znajdującego uznanie na forum państwowym, co stanowi widoczny przejaw zrównania obywateli wobec prawa, a także wyraz dostrzegania przez wspólnotę religijną i wspólnotę polityczną potrzeby współdziałania na rzecz małżeństwa i rodziny.

Drugą część książki zajmują obszerne aneksy. Rozpoczyna je tekst Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską z dnia 28.07.1993 r. Dalej znajdujemy ustawę sejmową z dnia 24.07.1998 r., wprowadzająca małżeństwa konkordatowe w Polsce, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

z 26.10.1998 r., dotyczące aktów stanu cywilnego, obwieszczenia tegoż ministra z dnia 14.11.1998 r., ogłaszające wykaz stanowisk, upoważniających do wystawiania zaświadczenia, będącego podstawą do sporządzania aktu małżeństwa konkordatowego. Kolejnym tekstem zamieszczonym w aneksach jest Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski z dnia 22.10.1998 r., dotycząca małżeństwa konkordatowego wraz z załącznikiem do niej. Aneksy kończą dwa bardzo obszerne fragmenty Kodeksu Prawa Kanonicznego i Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, odnoszące się do małżeństwa.

W ostatniej części omawianej pozycji zamieszczono bogatą bibliografię dotyczącą problematyki zawacia małżeństwa.

Książka została napisana bardzo zwięzłym, jasnym językiem. Autor w sposób precyzyjny i konsekwentny analizuje przepisy związane z zawieraniem małżeństw konkordatowych, często cytując uznane w tej dziedzinie autorytety prawnicze. Niezwykle cenną inicjatywą jest zgromadzenie w aneksach wszystkich ważniejszych tekstów prawnych związanych z małżeństwem konkordatowym. Pozwala to czytelnikowi na zapoznanie się z dokumentami bez kłopotliwego ich szukania w różnych publikatorach. Kwestią do dyskusji pozostaje konieczność zamieszczenia tekstu całego konkordatu, zamiast passusów dotyczących jedynie małżeństwa oraz bardzo obszernych fragmentów dotyczących małżeństwa, z Kodeksów Prawa Kanonicznego i rodzinnego i opiekuńczego, które to pozycje zazwyczaj są w posiadaniu prawników.

Reasumując można stwierdzić, że omawiana pozycja ks. prof. Wojciecha Góralskiego stanowi cenny wkład w badania nad problemami związanymi z zawieraniem małżeństw konkordatowych, a także w upowszechnianie tej tematyki w polskim środowisku prawniczym.

Ks. Zbigniew Janczewski

Maria Frankowska, Prawo Traktatów, Warszawa 1997, ss. 254.

Nakładem Oficyny Wydawniczej Szkoły Głównej Handlowej ukazało się na rynku księgarskim opracowanie Marii Frankowskiej dotyczące najważniejszej dziedziny prawa międzynarodowego publicznego jakim jest prawo traktatów. Autorka książki jest znanym specjalistą w zakresie omawianego prawa. W latach 1962 – 1970 prowadziła wykłady na Wydziale Handlu Zagranicznego SGPiS. Badania naukowe kontynuowała w Instytucie Państwa i Prawa PAN w Warszawie oraz w Centrum Badań Traktatowych /Treaty Research Center/ Uniwersytetu Waszyngtońskiego w USA. Od 1984 r. jest profesorem Wydziału Prawa Uniwersytetu Południowego w Illinois w Stanach Zjednoczonych a także przewodniczącą Sekcji Prawa Międzynarodowego Stowarzyszenia Amerykańskich Wydziałów Prawa /Association of American Law Schools/.